

BESPREEKNOTITIE AFBOUW TOEGANG TOT BREDE ONDERSTEUNING ONDERBOUWDE VOORKEUREN GEMEENTEN

**KLANT
AUTEUR(S)
DATUM
VERSIE**

VNG
29 oktober 2025
Definitief

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en context	3
1.2	Behoefte aan duidelijkheid over toegang tot brede ondersteuning	6
2	Vraagstuk en aanpak	8
2.1	Centrale vraag	8
2.2	Aanpak	9
3	Resultaten	11
3.1	Voorkeuren voor keuzeopties	11
3.2	Gevolgen van voorkeur(en)	15
3.3	Randvoorwaarden bij voorkeur(en)	16
4	Conclusies en reflecties	18

1 Inleiding

Sinds 2020 bieden gemeenten brede ondersteuning aan (mogelijk) gedupeerde ouders en hun gezinnen van de Toeslagenaffaire. De Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) biedt financieel herstel aan erkend gedupeerden, die na (voorlopige) erkenning toegang hebben tot brede ondersteuning. Brede ondersteuning heeft als doel om (mogelijk) gedupeerden te helpen bij het maken van een nieuwe start. Dit hoofdstuk biedt uitleg over de toegang tot brede ondersteuning voor verschillende groepen (mogelijk) gedupeerden, de geldende termijnen en rechten voor deze groepen en de voortgang van het landelijk financieel hersteltraject. Verder lichten we toe waarom duidelijkheid over de toegang tot brede ondersteuning wenselijk is.

1.1 Aanleiding en context

Het bieden van brede ondersteuning is een nieuwe, tijdelijke taak voor gemeenten. Naast (mogelijk) gedupeerde ouders kregen na verloop van tijd ook de kinderen van gedupeerde ouders (en hun gezinnen), erkend ex-toeslagenpartners en nabestaanden van overleden aanvragers toegang tot deze brede ondersteuning. Vanwege de langdurige en complexe aard van de brede ondersteuning vraagt dit om extra inzet vanuit de reguliere organisatie van gemeenten of vanuit een losstaande projectorganisatie die zij hebben ingericht. Deze gemeentelijke taak is vastgelegd in de Wet hersteloperatie toeslagen (Wht) en vormt een cruciaal onderdeel van de Hersteloperatie Toeslagen. De UHT biedt financieel herstel aan gedupeerden, bestaande uit een compensatiebedrag, eventueel een aanvullende schadevergoeding en een schuldenaanpak voor publieke (landelijke) schulden. Waar de UHT zich richt op financieel herstel van gedupeerden, richten gemeenten zich op het kunnen maken van een nieuwe start.

1.1.1 Verschillen tussen termijnen en rechten van (mogelijk) gedupeerden

Ouders kunnen zich aanmelden als gedupeerde bij UHT. Andere groepen, zoals kinderen van gedupeerde ouders, worden vanuit UHT benaderd als UHT verwacht dat zij gedupeerd zijn. In tabel 1 geven we de meest recente cijfers van het aantal (mogelijk) gedupeerden die zich hebben aangemeld of zijn aangeschreven. Ook geven we in deze tabel aan hoeveel hiervan een beschikking ontvingen van UHT. Voor de actuele cijfers verwijzen we naar: [Feiten en cijfers | Herstel Toeslagen \(UHT\)](#).

Groepen (mogelijk) gedupeerden	Aantal (mogelijk) gedupeerden dat zijn aangemeld/benaderd	Aantal erkende gedupeerden dat een beschikking ontving
(Mogelijk) gedupeerde ouders	69.400 aangemeld	43.175 ontvingen een beschikking ¹
Kinderen van gedupeerde ouders	118.359 aangeschreven	116.106 ontvingen een beschikking ²
Erkend ex-toeslagpartners	4.191 aangeschreven	5.710 ontvingen een beschikking
Nabestaanden van overleden aanvragers	2.982 aangemeld op eigen initiatief	
Nabestaanden van kinderen van overleden aanvragers	400+ gecontacteerd	400+ ontvingen een beschikking
	538 gecontacteerd	522 ontvingen een beschikking

Tabel 1. Overzicht van aantal aangemelde/aangeschreven (mogelijk) gedupeerden en het aantal erkend gedupeerden dat een beschikking ontving in de periode tot en met medio september 2025.

¹ Het betreft hier het totaal aantal aangemelde (mogelijk) gedupeerden die erkend gedupeerd zijn en waarvan de eerste toets is afgerond.

² Bijna alle kinderen die nu recht hebben op een tegemoetkoming zijn beschikt en hebben deze tegemoetkoming ontvangen. Het is mogelijk dat het aantal kinderen dat recht heeft op dit tegemoetkoming stijgt als er meer ouders worden erkend bij de Integrale Beoordeling (en de bezwaarprocedures die tegen deze beoordeling lopen).

Afhankelijk van de groep waartoe een (mogelijk) gedupeerde behoort, gelden andere termijnen om zich te melden als gedupeerde en momenten waarop de brede ondersteuning kan starten. Bovendien verschillen hun rechten op financiële compensatie, geboden door UHT³. In de onderstaande tabel verduidelijken we deze verschillen. Wel gelden voor deze groepen, uiteraard met uitzondering van de groepen die geen recht hebben op brede ondersteuning, dezelfde wettelijke termijnen waarbinnen gemeenten de geboden brede ondersteuning afronden⁴.

Groepen (mogelijk) gedupeerden	Aanmeldtermijn als gedupeerde	Ingangsmoment voor brede ondersteuning	Compensatiebedrag	Aanvullende schaderegeling
(Mogelijk) gedupeerde ouders	Tot en met 31 december 2023	Vanaf het moment van aanmelding bij UHT	Vast bedrag van €30.000,- indien gedupeerd (Catshuisregeling)	Aanvullende schaderegeling beschikbaar
Kinderen van gedupeerde ouders ⁵	Tot en met 31 december 2024 ⁶	Vanaf het moment dat ouder erkend gedupeerd is	Maximaal €10.000,- als ouder is gedupeerd. Hoogte is afhankelijk van de leeftijd van kind	Geen recht op aanvullende schaderegeling
Erkend ex-toeslagpartners	Tot en met 3 juni 2025	Vanaf het moment dat ex-toeslag-partner erkend gedupeerd is	Vast bedrag van €10.000,- indien gedupeerd	Aanvullende schaderegeling beschikbaar, maar nog niet opengesteld.
Nabestaanden van overleden aanvragers	Tot en met 30 juni 2025	Vanaf het moment dat de nabestaande van de overleden aanvrager erkend gedupeerd is	Vast bedrag van €30.000,- indien gedupeerd (Catshuisregeling)	Aanvullende schaderegeling beschikbaar
Nabestaanden van overleden kinderen van gedupeerde ouders	Tot en met 22 april 2024 ⁷	Geen recht op brede ondersteuning	Maximaal €10.000,- als nabestaande van het overleden kind is gedupeerd. Hoogte is afhankelijk van de leeftijd van kind	Geen recht op aanvullende schaderegeling

Tabel 2. Overzicht van verschillen tussen groepen (mogelijk) gedupeerden in aanmeldtermijnen en overige rechten binnen de Hersteloperatie Toeslagen.

De bovenstaande tabellen laten zien dat alle (mogelijk) gedupeerden zich inmiddels gemeld hebben bij UHT. Bij een klein deel van hen is onbekend of zij ook erkend worden als gedupeerd. De meeste van deze ouders en kinderen hebben dus al aanspraak kunnen maken op brede ondersteuning. Hoeveel van hen hier ook gebruik van hebben gemaakt, is onbekend. Immers: brede ondersteuning is optioneel. Het is niet

³ Gedupeerde ouders, erkend ex-toeslagpartners en nabestaanden van overleden aanvragers ontvangen financiële compensatie. Bij kinderen van gedupeerde ouders en nabestaanden van overleden kinderen van gedupeerde ouders wordt gesproken van een tegemoetkoming.

⁴ Met ingang van 1 januari 2025 zijn er wettelijke termijnen opgenomen in de Wht met betrekking tot de toekenning van materiële en immateriële voorzieningen vanuit de brede ondersteuning door gemeenten. Op dit moment kan de brede ondersteuning worden beëindigd als de aangemelde ouders na de Integrale Beoordeling niet als gedupeerde erkend wordt door UHT (de brede ondersteuning wordt dan binnen 30 dagen afgebouwd), de doelen uit het plan van aanpak zijn behaald, of als twee jaar is verstreken sinds het eerste gesprek tussen de gemeente en de gedupeerde waarin de situatie en de hulpvraag van de gedupeerde werd vastgesteld.

⁵ Tot 16 jaar vallen kinderen van gedupeerde ouders onder de brede ondersteuning van hun ouders. Vanaf 16 jaar en/of als zij uitwonend zijn, kunnen zij individueel brede ondersteuning vanuit hun gemeente ontvangen of ervoor kiezen om dit te ontvangen als onderdeel van het gezin. De mogelijkheden verschillen per gemeente en per situatie.

⁶ Er zijn enkele uitzonderingen wanneer aanmelden voor de Kindregeling na 31 december 2024 nog wel mogelijk is, bijvoorbeeld als het kind geen burgerservicenummer doordat het kind niet in het buitenland geboren is.

⁷ Als het kind van een gedupeerde ouder na 22 april 2024 overleden, dan geldt een aangepaste aanmeldtermijn, namelijk 6 maanden vanaf het moment van overlijden.

nodig om (direct) gebruik te maken van dit aanbod vanaf het moment dat dit mogelijk is. Gedupeerden hebben verschillende redenen om (nog) geen gebruik te maken van brede ondersteuning. Bijvoorbeeld omdat ze hier geen gebruik van willen maken omdat ze de overheid wantrouwen, het voor hen niet nodig is, of omdat ze eerst willen wachten op hun financieel herstel, geboden door UHT.

1.1.2 Voortgang van het landelijk financieel hersteltraject

Het landelijk financieel hersteltraject start wanneer iemand zich aanmeldt als gedupeerde of wordt benaderd vanuit UHT omdat verwacht wordt dat de persoon gedupeerd is. Vanaf dan beoordeelt UHT in hoeverre iemand in aanmerking komt voor financiële compensatie. Het financieel hersteltraject kan parallel lopen aan de brede ondersteuning, maar dit hoeft niet: er zijn gedupeerden die wachten totdat zij uitsluitel hebben over hun financieel herstel voordat zij zich melden bij hun gemeente voor brede ondersteuning. Momenteel is er geen uiterste aanmelddatum voor de toegang tot brede ondersteuning, waardoor (mogelijk) gedupeerden zich hiervoor nog gedurende onbepaalde tijd kunnen aanmelden.

UHT werkt toe naar een afronding van het landelijke financieel hersteltraject voor gedupeerden. Alle eerste toetsen van gedupeerde ouders zijn afgerond en alle ouders hebben inmiddels ofwel een uitkomst van de Integrale Beoordeling (IB) of zijn in behandeling. Het streven is om eind 2025 de laatste integrale beoordelingen af te ronden. Na een IB kunnen gedupeerden een aanvraag indienen voor een aanvullende schaderegeling (bijvoorbeeld bij de Stichting (Gelijk)waardig Herstel) als zij vinden dat hun vergoeding voor de geleden schade hoger moet liggen dan het bedrag dat zij ontvingen uit de Integrale Beoordeling⁸. Meer dan 10.000 gedupeerden dienden een aanvraag in voor een aanvullende schaderegeling. Velen van hen wachten nog op behandeling van hun aanvraag anno september 2025. Het is nog onduidelijk hoelang het duurt voordat deze aanvragen voor aanvullende schade volledig zijn afgehandeld en gedupeerde ouders duidelijkheid krijgen over hun financieel herstel.

Voor kinderen, ex-toeslagpartners en nabestaanden van (kinderen van) overleden aanvragers geldt een ander landelijk financieel hersteltraject (zie tabel 2). Ook daarin maakt de UHT stappen om te komen tot een afronding. Vrijwel alle rechthebbende kinderen hebben een beschikking ontvangen en hebben een tegemoetkoming ontvangen. Hoewel al veel ex-toeslagpartners een beschikking hebben, wachten ongeveer 2.500 ex-toeslagpartners hier nu nog op. Naar verwachting rondt de UHT dit af voor eind 2025⁹. De financiële compensatie voor nabestaanden van overleden (kinderen van) aanvragers volgen ook snel. Naast gedupeerde ouders hebben alleen ex-toeslagpartners (op termijn) en nabestaanden van overleden aanvragers toegang tot een aanvullende schaderegeling.

Deze groepen (mogelijk) gedupeerden kunnen bovendien nog bezwaar- of beroepsprocedures starten tegen de definitieve beschikkingen van UHT omtrent de Integrale Beoordeling en de aanvullende schadevergoeding. Inmiddels dienden 16.865 (mogelijk) gedupeerden een bezwaar in, waarvan 8.329 anno september 2025 nog wachtten op behandeling¹⁰. UHT heeft als ambitie om alle bezwaren over IB-

⁸ Vanaf november 2025 kunnen gedupeerde ouders met aanvullende schade kiezen uit twee schade-routes: via de MijnHerstel route waarbij ouders zelf of met behulp van hun advocaat een aanvraag voor aanvullende schade doen, of via de Stichting Gelijkwaardig Herstel (SGH) waarbij ouders hun verhaal vertellen aan een vrijwilliger (Luisterend Schrijver). Beide routes werken met een uniform schadekader, dat nu al door SGH gehanteerd wordt, en worden afgesloten met een vaststellingsovereenkomst (VSO). Ouders die zich eerder bij de Commissie Werkelijke Schade (CWS) hebben aangemeld, kunnen straks zelf beslissen of zij overstappen naar één van deze twee schaderoutes, of dat zij doorgaan bij de CWS. Maar vanaf november 2025 kunnen gedupeerde ouders niet meer kiezen voor CWS als schaderoute.

⁹ Het kan zijn dat na 2025 nog aanvullende beschikkingen aan ex-toeslagpartner worden afgegeven in verband met bezwaar- en beroepsprocedures.

¹⁰ Zie actuele cijfers: [Feiten en cijfers | Herstel Toeslagen \(UHT\)](#)

beschikkingen eind 2026 af te ronden. Overige bezwaren volgen begin 2027. Van de 7.800 bezwaren die nog wachten op behandeling, komen 2.500 bezwaren van ouders die nog niet als gedupeerde zijn aangemerkt¹¹. UHT pakt deze bezwaren met voorrang op. Als een ouder na een bezwaar- of beroepsprocedure toch erkend wordt als gedupeerde, komen de ouder en eventueel kinderen, ex-toeslagpartners en nabestaanden in aanmerking voor brede ondersteuning.

Waar UHT zich inzet voor financieel herstel, bieden gemeenten brede ondersteuning die gericht is op het kunnen maken van een nieuwe start. Deze hersteltrajecten staan niet los van elkaar. Financieel herstel is soms nodig bij gedupeerden om te kunnen werken aan emotioneel herstel. Ook verwachten gemeenten dat sommige gedupeerden zich pas melden voor brede ondersteuning zodra hun financieel hersteltraject is afgerond. En sommige gedupeerden zijn simpelweg nog niet klaar voor emotioneel herstel, ook al is hun financieel hersteltraject afgerond.

De voortgang van het landelijk financieel hersteltraject is daarmee een bepalende factor voor de duur van de brede ondersteuning. Zolang financiële duidelijkheid uitblijft, blijven gezinnen vaak afhankelijk van de gemeentelijke begeleiding en hulpverlening. Een snelle afronding van het landelijk financieel hersteltraject vormt een voorwaarde voor de afbouw van de brede ondersteuning.

1.2 Behoeftte aan duidelijkheid over toegang tot brede ondersteuning

Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor de brede ondersteuning aan (mogelijk) gedupeerden. Wel is het belangrijk om duidelijkheid te bieden aan gemeenten én gedupeerden tot wanneer de toegang tot brede ondersteuning blijft bestaan en inzicht te hebben in wat gemeenten nodig hebben om brede ondersteuning te kunnen blijven bieden aan alle rechthebbenden, ook aan rechthebbenden die nog niet bekend zijn bij gemeenten of waarvan de brede ondersteuning nog niet is gestart. Hierbij is het nodig om rekening te houden met verschillende groepen gedupeerden die (nog) aanspraak kunnen maken op brede ondersteuning. Het recht op brede ondersteuning staat daarbij niet ter discussie.

Momenteel bestaat er geen uiterste aanmelddatum voor de brede ondersteuning. Oftewel: gedupeerden die zich nog niet hebben gemeld bij hun gemeente voor brede ondersteuning hebben hier nu voor onbepaalde tijd recht op. Vanuit de Rijksoverheid, gemeenten en overige partijen die betrokken zijn bij de Hersteloperatie Toeslagen is er behoefte aan meer duidelijkheid over de termijn waarop het nodig is om de toegang tot brede ondersteuning te waarborgen. Ook heeft de Rijksoverheid behoefte aan meer grip op de financiële kant van de Hersteloperatie Toeslagen. Bovendien gaf de Commissie-Van Dam (2025) als aanbeveling dat het duidelijk moet worden wanneer de brede ondersteuning klaar is¹². Heldere kaders zorgen voor realistische verwachtingen over de toegang en het verloop van het ondersteuningsproces. Een uiterste aanmelddatum biedt daarmee houvast voor gemeenten, gedupeerden en overige betrokken partijen en maakt het mogelijk om de brede ondersteuning zorgvuldig en volledig af te ronden.

Hoewel gemeenten nu voor onbepaalde tijd verantwoordelijk zijn om de toegang tot brede ondersteuning te garanderen, loopt de *Regeling Specifieke Uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvang-toeslagproblematiek* eind 2026 af. VNG en het ministerie van Financiën zijn in gesprek over aanpassing

¹¹ In de praktijk kan het voorkomen dat UHT na de Integrale Beoordeling beoordeelt dat een ouder niet gedupeerd is. In dat geval wordt de brede ondersteuning afgebouwd. Als de ouder vervolgens in bezwaar gaat tegen deze beschikking, betekent dit *niet* dat de brede ondersteuning wordt voortgezet. De bezwaarprocedure heeft geen opschortende werking. Indien een ouder na de bezwaarprocedure alsnog (of weer) wordt erkend, kan er mogelijk weer aanspraak worden gemaakt op brede ondersteuning.

¹² [Commissie-Van Dam \(2025\) Minder beloven, meer doen.](#)

van de Spuk-regeling, maar momenteel is het onzeker of deze regeling wordt voortgezet¹³. Dit betekent dat er, als er niets verandert, geen financiering beschikbaar is voor de brede ondersteuning die gemeenten met gedupeerden vaststellen in plan van aanpakken ná 31 december 2026. Ter illustratie: als een gedupeerde op 1 oktober 2025 een eerste gesprek heeft bij de gemeente om de hulpvraag vast te stellen, is er geen financiering voor de voorzieningen die worden toegekend in de laatste negen maanden van de twee jaar dat het plan van aanpak nog kan worden aangepast. De Spuk-regeling loopt daarmee niet parallel aan de rechten van gedupeerden volgens de *Wet hersteloperatie Toeslagen*.

Het ontbreken van financiële dekking voor brede ondersteuning heeft risico's. Gemeenten kunnen hierdoor voortijdig stoppen met brede ondersteuning, waardoor gedupeerden zijn aangewezen op reguliere hulp, wat niet altijd passend is. Ook kunnen gemeenten besluiten hun projectorganisatie af te bouwen, wat leidt tot verlies van kennis, capaciteit en continuïteit. Bovendien kunnen verschillen ontstaan tussen gemeenten in de toegang tot brede ondersteuning en de voorzieningen die zij verstrekken, wat leidt tot ongelijkheid in ondersteuning tussen gedupeerden op basis van hun woonplaats. Verder kost het gemeenten, naarmate de hersteloperatie langer duurt, meer moeite om capaciteit en (specialistische) kennis voor de brede ondersteuning te borgen. Zonder zicht op de duur en omvang van hun inzet is het een uitdaging voor gemeenten om verantwoord te plannen, begroten en organiseren. Dat brengt onzekerheid met zich mee voor sommige professionals die bijvoorbeeld op tijdelijke contracten werken bij gemeenten aan de brede ondersteuning, met als (mogelijk) gevolg dat zij een andere baan zoeken met meer zekerheid.

Gezien deze risico's, als gevolg van het ontbreken van een uiterste aanmelddatum en financiële afspraken om de toegang van brede ondersteuning te waarborgen, is besluitvorming over de uiterste aanmelddatum voor de toegang van brede ondersteuning op korte termijn wenselijk. Dit voorkomt juridische risico's, ad-hoc besluitvorming en onzekerheid bij gedupeerden, gemeenten en andere betrokken partijen.

¹³ Op 1 oktober 2025 diende PvdA/GroenLinks-kamerlid M.W. Haage een motie in met het verzoek om de Spuk-regeling en de brede ondersteuning langer voort te zetten. Deze motie is aangenomen. Zie: [Tweeminutendebat Hersteloperatie kinderopvangtoeslag \(CD 23/9\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

2 Vraagstuk en aanpak

Gemeenten zetten zich in om (mogelijk) gedupeerden brede ondersteuning te bieden op grond van de *Wht* en als onderdeel van de Hersteloperatie Kinderopvangtoeslag. Momenteel melden zich nog altijd gedupeerden aan bij gemeenten om aanspraak te maken op brede ondersteuning. Het is onzeker hoeveel gedupeerden zich op termijn aanmelden voor brede ondersteuning. De VNG signaleert dat er onder alle betrokkenen behoefte is aan meer duidelijkheid over de verdere inrichting van een toekomstbestendige brede ondersteuning. In dit hoofdstuk leggen we uit welk vraagstuk daarbij vooral urgentie heeft om tot besluitvorming te komen en hoe we dit vraagstuk bespraken met gemeenten.

2.1 Centrale vraag

Gemeenten zetten zich in om (mogelijk) gedupeerden brede ondersteuning te bieden op grond van de *Wht* en als onderdeel van de Hersteloperatie Kinderopvangtoeslag. Om de toegang tot brede ondersteuning de aankomende periode te waarborgen voor gedupeerden, is het nodig dat meer duidelijkheid ontstaat over de termijn en de wijze waarop gemeenten deze taak in de toekomst kunnen en dienen uit te voeren. Hier bestaan nog onzekerheden en onduidelijkheden over, waardoor het voor gedupeerden niet duidelijk is wat zij van gemeenten kunnen verwachten en voor gemeenten niet duidelijk is wat van hen verwacht wordt. Bijvoorbeeld over de toekomstige financiering van brede ondersteuning, de overdracht van gedupeerden na reguliere ondersteuning binnen hun sociaal domein nadat de individuele brede ondersteuning is afgerond, en tot wanneer zij de toegang tot brede ondersteuning dienen te waarborgen.

De VNG identificeert één vraagstuk waarbij besluitvorming op korte termijn vooral urgent is en waar een inventarisatie van voorkeuren, wensen, behoeftes en overwegingen onder gemeenten wenselijk is. Het gaat hier om de vraag wat (een) passend(e) uiterste aanmelddatum is of -data zijn voor de toegang tot brede ondersteuning voor gedupeerden¹⁴. Hoewel er wel duidelijkheid is over wanneer de individuele brede ondersteuning aan (mogelijk) gedupeerden wordt beëindigd, is er geen uiterste aanmelddatum voor de toegang tot brede ondersteuning. Dit betekent dat op dit moment (mogelijk) gedupeerden die nog geen brede ondersteuning hebben ontvangen, zich zonder uiterste aanmelddatum kunnen melden bij gemeenten voor brede ondersteuning. Het is op dit moment nog onduidelijk hoe de toegang van de brede ondersteuning er in de toekomst zal uitzien.

Voor alle betrokkenen - gedupeerden, gemeenten, de Rijksoverheid, overige partijen die betrokken zijn bij de Hersteloperatie Toeslagen en de maatschappij als geheel - is het belangrijk dat er meer duidelijkheid ontstaat over de uiterste aanmelddatum van de toegang tot brede ondersteuning. Voor gemeenten is het van belang dat zij in hun planning, personele inzet en capaciteit tijdig kunnen afstemmen op de verwachte vraag naar brede ondersteuning. Tegelijkertijd hebben (mogelijk) gedupeerden volgens de *Wht* recht op brede ondersteuning en behouden zij vooralsnog hun aanspraak op deze ondersteuning. De vraag is hoe gemeenten zowel duidelijkheid kunnen krijgen over de uiterste aanmelddatum van de toegang tot brede ondersteuning, als het recht op brede ondersteuning voor (mogelijk) gedupeerden kunnen garanderen. We formuleren het vraagstuk als volgt:

Wat is/zijn (een) uiterste aanmelddatum/-data voor de toegang tot brede ondersteuning voor gedupeerden, waarbij de rechten van erkend gedupeerden op brede ondersteuning (kunnen) worden gewaarborgd door gemeenten?

¹⁴ Bewust noemen we hier de *mogelijkheid* om meerdere uiterste aanmelddata voor de toegang tot brede ondersteuning te hanteren voor verschillende groepen gedupeerden.

2.2 Aanpak

In samenwerking met de VNG organiseerde en begeleidde Significant Public twee werksessies op locatie om met beleidsmakers en uitvoerders van gemeenten afzonderlijk van elkaar in gesprek te gaan over (een) passend(e) uiterste aanmelddatum/-data voor de toegang tot brede ondersteuning. In de onderstaande tabel staat meer informatie over deze twee werksessies.

Werksessies	Datum / tijdstip	Aantal deelnemers
Beleidsmakers	Maandag 15 september, van 15:00 tot 17:00	10
Uitvoerders	Dinsdag, 23 september, van 15:15 tot 17:15	8

Tabel 3. Informatie over de werksessies

De VNG nodigde de deelnemers uit voor deze twee werksessies. Via een oproep in de tweewekelijkse nieuwsbrief van de VNG gaven zij alle gemeenten de mogelijkheid om zich aan te melden voor deze werksessies. Op basis van de aanmeldingen selecteerde de VNG de deelnemers. Daarbij is gezorgd voor een verdeling van gemeenten op basis van grootte (naar inwonersaantal), regio, de wijze waarop zij de brede ondersteuning uitvoeren en uitdagingen die zij daarin ondervinden. Op deze manier kreeg een variatie van ervaringen, perspectieven en vertrekpunten een plek in deze werksessies.

Significant Public bereidde de werksessies voor, begeleidde deze en analyseerde de verkregen input vanuit de deelnemers. Tijdens de werksessies stonden de volgende vragen centraal.

- Welke **voorkeuren** hebben gemeenten voor bepaalde keuzeopties voor dit vraagstuk? En waarom?
- Welke **gevolgen** verwachten gemeenten van keuzeopties die de voorkeur genieten onder gemeenten? Zoals financiële, organisatorische, juridische of politieke gevolgen.
- Wat is nodig (**randvoorwaarden**) zodat gemeenten voldoende toegerust zijn als voor een bepaalde keuzeoptie wordt gekozen? Zoals middelen (hoeveel/financieringsvorm), mensen (capaciteit/expertise), wet- en regelgeving, samenwerking (met UHT/lokale partijen) en tijdspad.

Op voorhand stuurden we deelnemers meer toelichting over het vraagstuk, de werkvorm voor de werksessie en de benodigde voorbereiding. De volgende keuzeopties stuurden we ook vooraf op:

Voorgelegde keuzeopties
Optie 1: Harde deadline in 2027 voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten (bijvoorbeeld 1-1-2027). Geen instroom na deze datum.
Optie 2: Flexibele deadline voor laat-erkende gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Voor andere gedupeerden wel een harde deadline in 2027.
Optie 3: Harde deadline in 2030 voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten (bijvoorbeeld 1-1-2030). Verlengde instroomperiode.
Optie 4: Geen deadline voor de toegang tot brede ondersteuning. Alle gedupeerden die nog niet zijn geholpen door gemeenten behouden toegang tot brede ondersteuning vanuit gemeenten.
Optie 5: Flexibele deadline voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Deze deadline is verschillend per gedupeerde en is afhankelijk van het moment dat het financieel hersteltraject (inclusief compensatie voor aanvullende schade) voor de gedupeerde is afgerond door UHT. ¹⁵

Tabel 4. Voorgelegde keuzeopties aan deelnemers

Deelnemers kregen drie momenten om input te delen op de vragen die ter bespreking voorlagen bij de werksessies:

- Voorafgaand** aan de werksessie op basis van de toegestuurde bijlage;
- Tijdens** de werksessie in gesprek met andere deelnemers;
- Na afloop** van de werksessie op basis van een conceptversie van de bespreknotitie waarin de input van deelnemers voorafgaand en tijdens de werksessie is verwerkt.

¹⁵ Een deelnemer aan de werksessie voor uitvoerders voegde deze optie toe. Deze optie vond veel steun onder andere deelnemers en is uitgebreid besproken tijdens de sessie.

Significant Public analyseerde de verkregen input en verwerkte dit in een nieuwe versie van de bespreeknotitie. Naderhand kregen ook enkele externe partijen de mogelijkheid om deze bespreeknotitie te lezen om uitsluitend onduidelijkheden of onjuistheden te signaleren. Op basis van hun reacties is deze notitie aangescherpt, maar is de algehele strekking van de opgehaalde bevindingen niet gewijzigd. De reactie op deze bespreeknotitie vanuit vertegenwoordigde organisaties voor gedupeerden (de Stichting Lotgenotencontact Kinderopvangtoeslagaffaire en de Oudercommissie Kinderopvangtoeslag) nemen we apart op in deze notitie als bijlage.

3 Resultaten

Deelnemers aan de werksessies hebben uitvoerig gereageerd op de vragen die we hen voorlegden. Dit heeft geresulteerd in een rijk beeld in hoe zij aankijken tegen dit vraagstuk. In dit hoofdstuk brengen we de reacties van deelnemers samen en schetsen we de richting die hieruit naar voren komt voor besluitvorming. We structureren dit hoofdstuk aan de hand van de drie vragen die we aan deelnemers voorlegden: welke voorkeuren zij hebben voor keuzeopties, welke gevolgen zij verwachten van keuzeopties die de voorkeur genieten, en wat nodig is zodat zij voldoende toegerust zijn als voor een bepaalde keuzeoptie wordt gekozen? Na iedere paragraaf geven we een korte samenvatting en eigen duiding van de opgehaalde reacties.

3.1 Voorkeuren voor keuzeopties

In deze paragraaf lichten we toe hoe deelnemers aan de werksessies reageerden op de verschillende keuzeopties. We geven aan in hoeverre zij hun voorkeur uitspraken voor iedere keuzeoptie en wat hun overwegingen daarbij zijn. Nadat we alle voorkeuren hebben besproken, vatten we de voor- en nadelen van alle keuzeopties samen in een overzichtelijke tabel.

3.1.1 Harde deadline in 2027

Optie 1: Harde deadline in 2027 voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten (bijvoorbeeld 1-1-2027). Geen instroom van gedupeerden meer mogelijk na deze datum. Ook geen uitzondering voor laat-erkende gedupeerden.

Het merendeel van de deelnemers vindt een harde deadline in 2027 voor alle gedupeerden te streng. Dit geldt zowel voor beleidsmakers als uitvoerders van gemeenten. Zij vinden dit vooral omdat deze optie tot rechtsongelijkheid leidt. Gedupeerden die vóór deze deadline nog geen duidelijkheid hebben over hun financiële tegemoetkoming, krijgen hierdoor niet de mogelijkheid om de brede ondersteuning te starten nadat hun landelijke hersteltraject is afgerond. Zij worden dan verplicht om de brede ondersteuning op korte termijn te starten, terwijl zij nog niet volledig financieel zijn gecompenseerd en hier mogelijk (om die reden) nog niet klaar voor zijn. Hoewel dit een relatief klein deel van de gedupeerden betreft, worden deze gedupeerden hierdoor wel ernstig benadeeld. Dit vinden deelnemers moeilijk uitlegbaar aan gedupeerden, aangezien zij geen invloed hebben op de snelheid van het landelijk hersteltraject van UHT en zij dan de dupe zijn van vertragingen daarin waar zij geen invloed op hebben. Gemeenten kunnen na een harde deadline in 2027 gedupeerden wel hulp bieden binnen hun reguliere hulpstructuren, maar dan hebben zij niet de ruimte om ruimhartige ondersteuning te bieden die nodig kan zijn om een nieuwe start te maken. Mogelijk worden gedupeerden dan ook geholpen door consultants die geen of weinig kennis hebben van de Hersteloperatie Toeslagen, met het risico dat de kwaliteit van de ondersteuning onvoldoende is.

Wel biedt deze optie duidelijkheid aan zowel gemeenten als gedupeerden door één uiterste aanmelddatum voor alle gedupeerden te hanteren. Deelnemers verwachten dat dit gedupeerden stimuleert om zich op korte termijn aan te melden voor brede ondersteuning. Deze toestroom helpt gemeenten om zicht te krijgen op het aantal gedupeerden dat zij de komende tijd nog brede ondersteuning dienen te bieden. Maar deze voordelen wegen volgens de deelnemers niet op tegen bovengenoemde nadelen van deze optie. Gemeenten met wachtlijsten voor brede ondersteuning zien nog als aanvullend knelpunt dat zij mogelijk niet in staat zijn om voor de deadline een intake te doen met alle aangemelde gedupeerden. Dit zou kunnen leiden tot onvrede, klachten en ingebrekestellingen.

3.1.2 Flexibele deadline voor laat-erkende gedupeerden

Optie 2: Flexibele deadline voor laat-erkende gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Voor andere gedupeerden geldt wel een harde deadline in 2027

Deze optie geniet onder veel deelnemers de voorkeur. Enerzijds biedt deze optie duidelijkheid voor een groot aantal gedupeerden - mits duidelijk is onder welke groep zij vallen - en zorgt bovendien voor rechtsgelijkheid tussen gedupeerden omdat de toegang tot brede ondersteuning is geborgd voor laat-erkende gedupeerden. De optie biedt ook (gedeeltelijk) duidelijkheid aan gemeenten over de uiterste einddatum voor de toegang tot brede ondersteuning. Deelnemers vinden het belangrijk dat de groep gedupeerden die laat zijn erkend voldoende tijd heeft om zich voor brede ondersteuning aan te melden. Het kan hierbij gaan om gedupeerde ouders en hun kinderen, ex-toeslagpartners en nabestaanden van overleden aanvragers. Deelnemers geven aan dat deze groep voor een deel pas na afronding van het landelijk hersteltraject de stap zet of kan zetten naar brede ondersteuning en in staat is om een nieuwe start te maken.

Voorals beleidsmakers zijn voorstander van deze optie. Wel geven de meeste beleidsmakers aan dat een harde deadline voor 2027 voor tijdig erkende gedupeerden nog altijd te streng is. Een passende deadline is volgens hen afhankelijk van hoe snel UHT de lopende hersteltrajecten en bezwaarprocedures kan afronden en gemeenten hebben daarop nu geen zicht. De meeste beleidsmakers schatten in dat een harde deadline in 2028 of 2029 voor alle tijdig erkende gedupeerden passender is. Zij verwachten dat een deadline een deel van de gedupeerden stimuleert om zich alsnog aan te melden voor brede ondersteuning en gemeenten daarmee zicht geeft op het aantal gedupeerden dat zij nog dienen te ondersteunen. Daarbij zorgt een deadline ervoor dat gedupeerden worden aangezet om na afronding van de brede ondersteuning zelf weer de regie te nemen over hun leven en de periode van het hersteltraject afsluiten.

Wel bestaan er onder deelnemers nog veel verschillen van mening over welke gedupeerden laat zijn erkend en daarmee uitgezonderd dienen te worden van de deadline. Volgens hen moeten tenminste kinderen die onder de Kindregeling vallen hier onderdeel van zijn. Ook andere groepen, waaronder gedupeerden met lopende bezwaarprocedures of gedupeerden die zich bevinden in een aanvullende schaderoute worden genoemd. Een deelnemer spreekt twijfel uit over het uitzonderen van gedupeerden die in bezwaar zijn gegaan, want dit kan mensen aanzetten om een bezwaarprocedure te starten om zo de toegang tot brede ondersteuning te verlengen. Verder bestaan er verschillende beelden bij het bepalen van een flexibele deadline. Deze deadline kan immers bepaald worden op basis van de groep waartoe een laat-erkende gedupeerde behoort of de status van het dossier in het landelijk hersteltraject. Een aandachtspunt dat wordt genoemd bij het bepalen van een flexibele deadline is dat het belangrijk is dat voor alle betrokkenen duidelijk is voor wie welke deadline geldt en daarover geen verwarring kan ontstaan. Het Rijk dient gedupeerden actief over de deadlines te informeren. Ten slotte bestaan er verschillen van mening over hoe ruim de uiterste aanmelddata dienen te zijn. De meeste beleidsmakers vinden dat iedere laat-erkende gedupeerde, die nog geen brede ondersteuning heeft gehad, tenminste recht moet hebben om zich aan te melden voor brede ondersteuning tot 1 of 2 jaar na afronding van het landelijk financieel hersteltraject. Een enkele beleidsmaker benadrukt dat het niet altijd nodig en wenselijk is dat gedupeerden brede ondersteuning starten na afronding van het landelijk financieel hersteltraject (en dat gedupeerden dit ook niet altijd willen), en pleit voor een iets eerdere uiterste aanmelddatum om laat-erkende gedupeerden te stimuleren om eerder te starten met de brede ondersteuning. Dit voorkomt dat voor lange tijd een aparte ondersteuningsroute blijft bestaan voor een kleine groep laat-erkende gedupeerden.

De afbakening van laat-erkende gedupeerden en de exacte invulling van de flexibele deadline vraagt nog om een nadere uitwerking. Het moet immers voor iedereen, zowel gedupeerden als professionals van gemeenten, duidelijk zijn wanneer een gedupeerde onder welke groep valt en welke deadline dan geldt.

3.1.3 Harde deadline in 2030

Optie 3: Harde deadline in 2030 voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten (bijvoorbeeld 1-1-2030).

Een minderheid van de deelnemers van de werksessies sprak zijn voorkeur uit voor deze optie. Vooral beleidsmedewerkers van grote gemeenten zien een harde, eenduidige deadline in 2030 voor alle gedupeerden als een realistische uiterste aanmelddatum. Hun voornaamste argument is dat deze optie gedupeerden ruime mogelijkheden biedt om zich (alsnog) te melden voor brede ondersteuning. Daarbij vermelden zij dat sommige gemeenten nog kampen met lange wachtlijsten voor de brede ondersteuning en het voor hen nog onduidelijk is wanneer de landelijke financiële hersteltrajecten door UHT worden afgerond. Een ruime deadline biedt (grote) gemeenten met wachtlijsten voldoende tijd om alle aanmeldingen zorgvuldig op te pakken én gedupeerden om zich voor een lange periode te melden. Wel vraagt deze deadline – nog nadrukkelijker dan de andere opties – om een aanpassing van de Spuk-regeling, zodat gemeenten financiële middelen hebben om de toegang tot brede ondersteuning te waarborgen voor deze ruime periode. Zonder de garantie van financiële compensatie zien gemeenten geen mogelijkheid om de toegang tot 2030 te borgen.

Een groter aantal andere deelnemers aan de werksessies vindt 2030 echter een te late deadline voor de toegang tot brede ondersteuning. Zij benoemen dat de deadline weliswaar duidelijkheid geeft voor de afbouw van brede ondersteuning, maar dat het lastig te financieren en organiseren is om die ondersteuning zo lang te blijven bieden. De instroom gedupeerden neemt vermoedelijk af en met name in kleine(re) gemeenten met kleine(re) aantallen gedupeerden is het lastig om personeel met de juiste expertise beschikbaar te houden om brede ondersteuning te bieden tot maximaal 2 jaar na de uiterste aanmelddatum. Deelnemers geven ook aan dat de deadline niet zó ver in de toekomst hoeft te liggen, omdat brede ondersteuning al kan worden opgestart voor de afronding van het gehele landelijk hersteltraject. Naar hun mening is het zinvol om dan al te starten met onderdelen van de ondersteuning. Zij zien dat vooral voor traumaverwerking en psychosociale ondersteuning pas ruimte is na afronding van het gehele landelijk traject.

3.1.4 Geen deadline

Optie 4: Geen deadline voor de toegang tot brede ondersteuning. Alle gedupeerden die nog niet zijn geholpen door gemeenten behouden toegang tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Gemeenten blijven brede ondersteuning bieden voor iedere gedupeerde die zich aanmeldt.

De deelnemers aan de werksessies voelen weinig voor deze optie, omdat deze voor alle betrokkenen – waaronder gemeenten en gedupeerden – onvoldoende duidelijkheid biedt. Gemeenten zijn bovendien waarschijnlijk niet in staat om de toegang van kwalitatieve brede ondersteuning voor onbepaalde tijd te waarborgen, aangezien dit vaak expertise vraagt die slechts een beperkt aantal medewerkers hebben. Als gemeenten op termijn aan steeds minder gedupeerden brede ondersteuning geven, wordt het vooral voor kleine en middelgrote gemeenten lastig om deze expertise beschikbaar te houden. Verder noemen deelnemers dat het ook belangrijk is dat gedupeerden uiteindelijk regie nemen over hun leven en niet voor altijd de optie hebben om terug te (kunnen) vallen op de gemeente via deze ruimhartige ondersteunings-taak. Ook voor de rechtsgelijkheid tussen gedupeerden en reguliere cliënten van gemeenten is het noodzakelijk dat de brede ondersteuning op termijn wordt afgebouwd, aldus deelnemers. De mogelijkheden voor ondersteuning vanuit de brede ondersteuning wijkt sterk af van de reguliere ondersteuning. Dit is begrijpelijk en uitlegbaar op de korte termijn, maar niet zonder een eindtermijn.

3.1.5 Flexibele deadline voor alle gedupeerden

Optie 5: Flexibele deadline voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Deze deadline is verschillend per gedupeerde en is afhankelijk van het moment dat het financieel hersteltraject voor de gedupeerde is afgerond door UHT. Bijvoorbeeld: gedupeerde heeft toegang tot brede ondersteuning uiterlijk 1 jaar na afronding van het financieel hersteltraject.

Deze optie is als aanvullende variant geopperd door een deelnemer voorafgaand aan de werksessies. Vooral in de werksessie met uitvoerders genoot deze optie de voorkeur, maar ook een deel van de beleidsmakers steunt dit idee. Een voornamelijk reden hiervoor was dat op dit moment het financieel hersteltraject voor een deel van de gedupeerden nog loopt en het voor deelnemers onduidelijk is hoe lang dit hersteltraject voor individuele gedupeerden kan doorlopen. Deelnemers, die hun voorkeur uitspraken voor deze optie, hechten sterk aan rechtsgelijkheid en vinden dat gedupeerden van wie het landelijk hersteltraject uiteindelijk is afgerond, voldoende tijd moeten krijgen om de stap te zetten naar de gemeente voor brede ondersteuning. Ook omdat zij aangeven dat sommige gedupeerden pas hulp van de gemeenten willen of durven te vragen als hun volledige dossier door UHT is afgerond. Daarbij speelt angst voor terugvordering en wantrouwen in de overheid een rol. Uitvoerders noemen daarbij expliciet dat gedupeerden geen nadeel mogen ondervinden van wachttijden bij UHT in de mate waarin zij gebruik kunnen maken van brede ondersteuning om een nieuwe start te kunnen maken. Deelnemers hebben verschillende overwegingen bij het bepalen van de deadline per gedupeerde. Het merendeel vindt dat de behoeften van gedupeerden centraal moeten staan bij het bepalen ervan en niet de uitvoerbaarheid voor de gemeente. Zij zien wel het nadeel van verschillende deadlines, omdat dit verwarring bij gedupeerden en uitvoerders met zich kan meebrengen.

3.1.6 Voor- en nadelen van de keuzeopties

Tijdens de twee werksessies noemden deelnemers verschillende voor- en nadelen bij iedere keuzeoptie. Deze komen ook terug in de voorgaande subparagrafen. In de onderstaande tabellen geven we aan welke voor- en nadelen in welke mate van toepassing zijn voor iedere keuzeoptie op basis van de input van deelnemers. Deze voor- en nadelen presenteren we in willekeurige volgorde; de volgorde van de redenen zegt dus niets over hoe vaak deze redenen zijn genoemd door deelnemers of hoe belangrijk zij deze redenen vinden. Als sommige voor- en nadelen niet expliciet zijn besproken voor een keuzeoptie, maakten we een inschatting van de mate waarin een voor- of nadeel van toepassing is voor de keuzeoptie.

Voordelen	Optie 1: Harde Deadline 2027	Optie 2: Flexibele deadline laat- erkend	Optie 3: Harde Deadline 2030	Optie 4: Geen deadline	Optie 5: Flexibele deadline voor iedereen
Gedupeerden hebben duidelijkheid over een uiterste aanmelddatum voor de toegang tot brede ondersteuning en weten wat zij kunnen verwachten van hun gemeente.	●●●	●●	●●●	●	●●
Gemeenten hebben duidelijkheid over een uiterste aanmelddatum voor de toegang tot brede ondersteuning en kunnen zich voorbereiden op de afbouw ervan	●●●	●●	●●●	●	●●
Er is sprake van rechtsgelijkheid tussen gedupeerden doordat alle gedupeerden, ongeacht hun status in het landelijk hersteltraject, toegang hebben tot brede ondersteuning na hun financieel herstel.	●	●●	●●●	●●●	●●●
Gedupeerden hebben voldoende tijd om zich aan te melden op het moment dat zij klaar zijn om deze stap te zetten, tenminste nadat hun financieel hersteltraject is afgerond.	●	●●	●●	●●●	●●●
Gedupeerden worden gestimuleerd om zich te melden bij gemeenten en gemeenten krijgen zo de doelgroep eerder in beeld.	●●●	●●●	●●	●	●●
Er is sneller sprake van rechtsgelijkheid tussen gedupeerden en reguliere inwoners met een hulpvraag doordat de brede ondersteuning is afgebouwd.	●●●	●●●	●●	●	●●

●●● = Volledig van toepassing | ●● = Deels van toepassing | ● = Niet van toepassing | - = Onzeker

Nadelen	Optie 1: Harde Deadline 2027	Optie 2: Flexibele deadline laat- erkend	Optie 3: Harde Deadline 2030	Optie 4: Geen deadline	Optie 5: Flexibele deadline voor iedereen
Er is sprake van rechtsongelijkheid tussen gedupeerden doordat een deel van de gedupeerden mogelijk geen recht meer heeft op brede ondersteuning nadat hun financieel hersteltraject is afgerond.	●●●	●	-	●	●
Het is moeilijk uitlegbaar dat sommige gedupeerden niet meer in aanmerking komen voor brede ondersteuning, omdat zij lang moesten wachten op afronding van het landelijk hersteltraject. Dit kan leiden tot verontwaardiging en verlies van vertrouwen in de overheid.	●●●	●	-	●	●
Het is voor gemeenten moeilijk om voldoende capaciteit en kennis te behouden om de toegang tot kwalitatieve brede ondersteuning te waarborgen.	●	●●	●●●	●●●	●●●
Gemeenten met wachtlijsten voor brede ondersteuning kunnen mogelijk niet alle aanmeldingen opstarten voor de deadline. Dit kan leiden tot onvrede, klachten en ingebrekestellingen.	●●●	●●	●	●	●
Gemeenten hebben onvoldoende mogelijkheden om gedupeerden die geen gebruik kunnen maken van brede ondersteuning passende ondersteuning te bieden binnen hun reguliere hulpstructuren.	●●●	●●	●●	●	●

●●● = Volledig van toepassing | ●● = Deels van toepassing | ● = Niet van toepassing | - = Onzeker

3.2 Gevolgen van voorkeur(en)

In deze paragraaf lichten we toe welke gevolgen deelnemers aan de werksessies verwachten als voor bepaalde uiterste aanmelddata wordt gekozen die hun voorkeur genieten. Omdat er tijdens de werksessies geen ruimte was om voor iedere keuzeoptie de verwachte gevolgen te bespreken, hebben we ons gericht op de bespreking van de verwachte gevolgen van twee opties:

- a. Optie 2: Flexibele deadline voor laat-erkende gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning vanuit gemeenten. Voor andere gedupeerden geldt wel een harde deadline in 2028¹⁶
- b. Optie 5: Flexibele deadline voor alle gedupeerden.

Het merendeel van de gevolgen geldt ook bij een keuze voor opties 1, 3 en 4, zij het in een andere mate. In de onderstaande tabel schetsen we de gevolgen die deelnemers verwachten als voor optie 2 of 5 wordt gekozen en geven we een inschatting van de kans dat dit gevolg zich voordoet bij deze opties. Deze inschatting is gebaseerd op de input vanuit deelnemers.

Gevolgen	Optie 2: Flexibele deadline laat- erkend	Optie 5: Flexibele deadline voor iedereen
Gemeenten hebben geen financiële dekking voor brede ondersteuning als de huidige Spuk-regeling niet wordt vernieuwd. Daardoor ervaren zij financiële onzekerheid.	●●●	●●●
Gemeenten verwachten een (tijdelijke) toename van het aantal aanmeldingen voor brede ondersteuning op het moment dat het uiterste aanmeldmoment wordt gecommuniceerd, en dit moment dichtbij komt.	●●	●
In enkele gemeenten waar wachttijden zijn voor de brede ondersteuning kan deze wachtlijst mogelijk toenemen doordat gedupeerden zich snel aanmelden, wat leidt tot onvrede onder gedupeerden, klachten en ingebrekestellingen.	●●	●
Sommige gedupeerden starten een bezwaarprocedure tegen de gemeente wanneer zij op grond van een harde deadline niet meer kunnen aanmelden voor brede ondersteuning.	●●	●
Gedupeerden die laat erkend zijn of nog geen financieel herstel hebben, voelen zich vermoedelijk gezien en gesteund door het Rijk en gemeenten omdat de toegang tot brede ondersteuning niet wordt afgebouwd voordat hun landelijk hersteltraject is afgerond.	●●●	●●●
Er kan verdeeldheid en onrust ontstaan onder gedupeerden doordat een onderscheid ontstaat tussen gedupeerden in de mate waarin zij toegang behouden tot de brede ondersteuning.	●●	●

●●● = Grote kans | ●● = Gemiddelde kans | ● = Kleine kans

3.3 Randvoorwaarden bij voorkeur(en)

Het is voor gemeenten belangrijk dat aan enkele randvoorwaarden wordt voldaan om de toegang tot brede ondersteuning voor gedupeerden te waarborgen. Voor het merendeel van deze randvoorwaarden gelden deze onafhankelijk van de uiteindelijke keuze voor een specifieke uiterste aanmelddatum of -data. Daarom noemen we de genoemde randvoorwaarden hieronder, zonder aan te geven voor welke optie deze vooral gelden.

- a. **Aanpassing van de Spuk-regeling.** Binnen de huidige Spuk-regeling kunnen gemeenten tot uiterlijk 1 januari 2027 voorzieningen toewijzen en daarmee financiële verplichtingen aangaan voor de uitvoering van de brede ondersteuning, die ze tot 2030 kunnen declareren. In geen enkele optie biedt deze Spuk-regeling volledig dekking van de financiële verplichtingen die gemeenten met gedupeerden kunnen aangaan voor brede ondersteuning. Daarom vinden deelnemers dat iedere optie vraagt om aanpassing van de Spuk-regeling die kostendekkend is. Als deze niet wordt aangepakt, komt de continuïteit van hulpverlening in gevaar. Gemeenten kunnen dan niet doorgaan met de ondersteuning zoals die nu is¹⁷.
- b. **Vastleggen uiterst aanmeldmoment in wet- en regelgeving.** Per 1 januari zijn er termijnen voor de individuele brede ondersteuning opgenomen in de Wht. Maar in de Wht staat nog geen uiterst aanmeldmoment voor de toegang tot brede ondersteuning. Deelnemers adviseren om dit wel op te

¹⁶ Omdat deelnemers die deze optie kozen een harde deadline van 2027 te vroeg vonden, is een harde deadline van 2028 gehanteerd voor gedupeerden die niet laat-erkend zijn.

¹⁷ In de praktijk zijn ook andere financieringsmogelijkheden denkbaar, naast een aanpassing van de Spuk-regeling. Denk bijvoorbeeld aan een aanvulling op het Gemeentefonds of een Decentralisatie-uitkering. Deelnemers noemden enkel de aanpassing van de Spuk-regeling als financieringsvorm en geen andere opties uit zichzelf. In hoeverre deelnemers voor- of tegenstander zijn van een aanpassing van de huidige financieringsvorm op termijn, is niet uitgevraagd tijdens de werksessies en vraagt een nadere uitvraag.

nemen in de Wht. Wordt dit niet gedaan, dan kunnen gedupeerden in bezwaar gaan als gemeenten besluiten om na de gekozen uiterste aanmelddatum geen brede ondersteuning te starten voor gedupeerden die zich melden. Als er geen uiterst aanmeldmoment voor de toegang tot brede ondersteuning wettelijk is geregeld, kunnen gedupeerden via de rechtspraak toch aanspraak maken op brede ondersteuning. Dit is niet juridisch houdbaar.

- c. **Heldere deadlines en eventuele uitzonderingen.** Veel deelnemers spraken over het invoeren van flexibele deadlines voor gedupeerden die pas later als gedupeerden zijn erkend. Dat is belangrijk volgens hen, omdat gedupeerden niet op hetzelfde moment hun financieel hersteltraject afronden. Het is daarom nodig om goed te omschrijven voor wie deze flexibele deadlines precies gelden en hoe deze deadlines worden bepaald.
- d. **Snelheid van landelijk hersteltraject.** Voor deelnemers dient de keuze voor een uiterst aanmelddatum ook afhankelijk te zijn van de snelheid waarmee gedupeerden duidelijkheid krijgen over hun financiële compensatie. Als dit landelijk hersteltraject vertraging oploopt of nog lange termijn doorloopt, is het onwenselijk dat gedupeerden hierdoor niet, minder lang of minder effectief gebruik kunnen maken van brede ondersteuning.
- e. **Communicatie vanuit de Rijksoverheid/UHT.** Deelnemers hebben behoefte aan duidelijke, tijdige en proactieve communicatie vanuit de Rijksoverheid/UHT om gedupeerden te informeren over de uiterste aanmelddatum van de toegang tot brede ondersteuning. Als de communicatie niet helder is, ontstaat verwarring en onzekerheid. Het is hierbij belangrijk dat de communicatielijnen van UHT, de Rijksoverheid, gemeenten en andere betrokkenpartijen op elkaar zijn afgestemd zodat gedupeerden eenduidige informatie ontvangen.
- f. **Inzicht in verwachte instroom.** Deelnemers willen graag beter inzicht in hoeveel gedupeerden er nog aankomen die gebruik willen maken van brede ondersteuning. Een zeer ruwe inschatting op gemeenteniveau is daarbij al behulpzaam, zodat gemeenten tenminste hier rekening mee kunnen houden in hun (toekomstige) bezetting. Met betrouwbare cijfers kunnen ze hun capaciteit en middelen beter afstemmen op de verwachte instroom.
- g. **Waarborgen van langdurige psychosociale ondersteuning op landelijk niveau.** Een aantal deelnemers benadrukt dat sommige gedupeerden langdurige psychologische ondersteuning nodig hebben. Er is voorgesteld om een landelijk steunpunt op te zetten dat deze hulp kan blijven bieden, ook op de lange termijn¹⁸. Iedereen verwerkt trauma op een andere manier en op een ander tempo. Zo kunnen kinderen van gedupeerde ouders op latere leeftijd het besef krijgen dat de thuissituatie verre van normaal was en een hulpvraag ontwikkelen.

¹⁸ ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum verkent momenteel de mogelijkheden om deze psychosociale ondersteuning op landelijk niveau voor langere periode aan te bieden.

4 Conclusies en reflecties

Tijdens twee werksessies met beleidsmedewerkers en uitvoerders van gemeenten verkenden we wat volgens hen een passende uiterste aanmelddatum is voor de toegang tot brede ondersteuning. Daarbij gingen we in op hun voorkeuren voor bepaalde keuzeopties, welke gevolgen zij verwachten bij de keuzeopties die hun voorkeur genieten, en wat gemeenten nodig hebben om voldoende toegerust te zijn als een bepaalde keuzeoptie wordt gekozen. Uit deze bespreking komt een genuanceerd beeld naar voren: deelnemers delen veel uitgangspunten, maar verschillen in hun opvatting over de precieze uitwerking van een eindmoment, hoewel de verschillen niet ver van elkaar liggen.

Onder deelnemers van de werksessies bestaat brede consensus over welke uiterste aanmelddatum voor brede ondersteuning *niet* wenselijk is. Omdat deelnemers veel belang hechten aan het bieden van duidelijkheid aan gedupeerden en gemeenten in de vorm van een helder eindmoment, vervalt wat hen betreft de optie om geen einddatum te hanteren (optie 4). Bij het ontbreken van een einddatum vrezen gemeenten ook dat zij op termijn de toegang van kwalitatieve brede ondersteuning niet meer kunnen waarborgen, naarmate er minder gedupeerden zijn die hulp nodig hebben. Een harde deadline in 2027 wijzen deelnemers ook af (optie 1). Zij vinden dat gedupeerden die later zijn erkend voldoende tijd moeten hebben om gebruik te kunnen maken van brede ondersteuning, ook als deze groep gedupeerden deze ondersteuning pas wil starten nadat hun financieel hersteltraject is afgerond. Een harde deadline in 2027 achten zij ook moeilijk uitlegbaar, omdat een deel van de gedupeerden zo benadeeld worden door vertragingen in het landelijk hersteltraject. Verder geniet een late harde deadline in 2030 ook niet de voorkeur bij de meeste deelnemers (optie 3). Hoewel deze duidelijkheid biedt over de afbouw van de brede ondersteuning, zal het in de praktijk lastig zijn om brede ondersteuning voor deze lange periode te organiseren, zeker voor kleine gemeenten of gemeenten met een klein aantal gedupeerden.

Deelnemers hechten veel waarde aan rechtsgelijkheid tussen gedupeerden en vinden dat de toegang tot brede ondersteuning niet kan worden beperkt voor gedupeerden bij wie financieel herstel nog niet plaatsvond. Hun voorkeur gaat daarom uit naar een uiterste aanmelddatum die rekening houdt met het moment waarop gedupeerden duidelijkheid hebben over hun financieel herstel. Duidelijkheid over financieel herstel is immers nodig om de brede ondersteuning op een passende en effectieve wijze af te bouwen. Wel verschillen deelnemers van mening over de precieze uitwerking van dit eindmoment. Vooral uitvoerders pleiten voor een flexibele datum die afhankelijk is van het moment dat het dossier van de gedupeerde is afgerond binnen het landelijk hersteltraject (optie 5). De einddatum is daarmee persoonsafhankelijk, al geldt voor iedere gedupeerde dezelfde termijn. Daarentegen zien beleidsmakers meer in een flexibele deadline voor gedupeerden die laat erkend zijn (optie 2). In het bijzonder voor kinderen van gedupeerde ouders. Voor gedupeerden die al geruime tijd erkend zijn, willen beleidsmakers wel een duidelijke, harde deadline hanteren, bij voorkeur in 2028 of uiterlijk 2029. Deze keuze houdt rekening met de situatie van gedupeerden die laat worden erkend, maar biedt ook realistische verwachtingen voor gemeenten én al erkende gedupeerden, waardoor gemeenten zich ook beter kunnen voorbereiden op de afbouw van brede ondersteuning.

We merken op dat deze verschillen van mening tussen uitvoerders en beleidsmakers voortkomen uit een andere inschatting en weging van de voorkeuren en belangen van gedupeerden. Wat hierbij ook meespeelt, is dat er nog onzekerheid bestaat over de snelheid van het landelijk hersteltraject en de verwachte nieuwe instroom. Naarmate hierover meer duidelijkheid bestaat, kan het zijn dat er in de praktijk weinig verschil bestaat tussen optie 5 en 2 in de snelheid waarin de brede ondersteuning wordt

afgebouwd. Wel is duidelijk dat optie 1, 3 en 4 vooralsnog terzijde worden geschoven door deelnemers als passende uiterste aanmelddata voor de toegang tot brede ondersteuning.

Deelnemers benadrukken dat, ongeacht de keuze voor een uiterst aanmeldmoment, een aanpassing van de Spuk-regeling nodig is om de kosten van de brede ondersteuning te kunnen dekken. Anders komt volgens hen de continuïteit van hulpverlening in gevaar, en daarmee het (opgebouwde) vertrouwen van gedupeerden in de overheid, en kunnen gemeenten niet doorgaan met de hulp die ze nu bieden. Ook vraagt iedere keuze om heldere deadlines (ook van eventuele uitzonderingen), juridische verankering hiervan in de Wht, duidelijke communicatie vanuit de Rijksoverheid/UHT, beter inzicht in de verwachte instroom voor gemeenten en de mogelijkheid voor gedupeerde om langdurig – los van de brede ondersteuning – toegang te behouden tot passende psychologische ondersteuning. Deelnemers zien dit is als belangrijke randvoorwaarden om de toegang tot brede ondersteuning te kunnen waarborgen voor zolang dat wettelijk nodig is.